

Onwillekeurig, in die omgeving gemaakt door en voor een andere vrouw die daar jaren en jaren in had geleefd, gingen mijn gedachten naar dat leven dat daar boven nu rustig — of was dat maar schijn, maar onmacht iets anders te toonen? — te verglimmen lag. Een stil bestaantje; maar uit het heele huis sprak toch een zekere harmonie, een zekere waardigheid haast. Ik trachtte uit te vinden waardoor; er waren niet veel boeken, niet veel planten of bloemen. Toch hing er geen bekrompen, stoffige geest; en Leida, in gesprekjes bij 't afruimen of dekken van de tafel vertelde van een bezig leven, armenzorg, weeshuisbestuur, nichtjes van buiten de stad die dagelijks kwamen koffiedrinken. En van één groote vriendin, aan wie nu ook getelegrafeerd was en die allang hier zou zijn als ze niet op reis was, net....

Als ik boven in het kleine logeerkametje in het ouderwetsche houten bed lag, en gewend aan laat naar bed gaan, lang nog wakker lag nadat alle geluiden in huis en op straat waren verstild, gingen mijn gedachten ook, natuurlijk, naar haar die zóó dichtbij, een dun muurtje slechts ertusschen, haar laatsten strijd streed. Haar laatsten — misschien haar eersten, dacht ik wel eens. Zoo'n geregeld, rustig, eenvoudig leven. Geboren in dit stadje, haar heele leven er gewoond, er dan gestorven. Altijd, dag en nacht, de slagen van dezelfde toren die ik vanuit mijn bed vierkant en eigengereid tegen de sterrelucht zag staan. Kwartier, half; kwartier, héél. Als ik mijn raam openzette kon ik de klok hooren tikken in de kamer van de burens die óók met open raam sliepen. Was het niet als lag je zóó dicht tegen de borst van een ander mensch dat je zijn hart hoorde kloppen? Wat kon er gebeuren in zoo'n stadje. Er waren iederen dag dezelfde geluiden, hetzelfde niet onharmonische maar weinig bewogen rythme; 's morgens, in 't donker, stemmen en stappen van werklui; kinderen naar school, klerken naar kantoren, een stroom, als een in-ademen, het stadje in; den ochtend door, een kleine bedrijvigheid, leveranciers, kleeden kloppen, emmergerinkel, een kar-en-paard, juffrouwen met manden, het gejoel van kinderen in „vrij-kwartier”. Om twaalf uur een uit-ademen, een stroom naar-buiten; om half twee weer in; en dan de lange, slaperige, doode middag, niets als de wind door de straat over de witte keien, de dichte deuren en ramen; en de klokkeslagen, kwart vóór, héél, kwart na.... Dan donker, en de lange nacht waarin ik lig te staren, waarin naast mij een mensch ligt te sterven; en, onrust-wekkend, een enkele stap door de straat.

Ik dacht: waar zou ik eenmaal.... en hoe....

Is dat mogelijk dat een mensch zoo leeft, kind is, meisje is, volwassen is, ouder wordt en ouder, nóg ouder, ziek wordt, sterft.... zóó maar, klakkeloos, zonder stormen, zonder verlangen, zonder gebeuren.... zooals een plant groeit, een boom.... misschien schuchtere meisjesdroomen van trouwen en een eigen huis; misschien eens huilen in bed als een vriendin